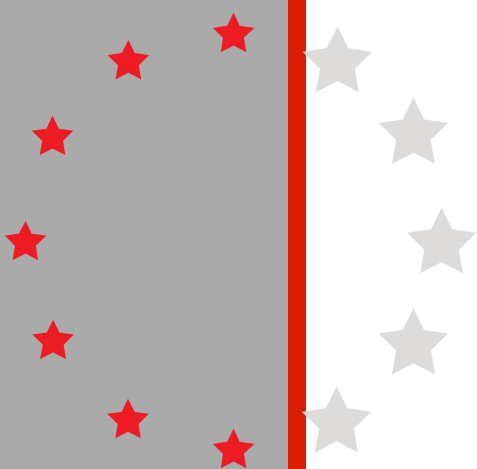

Dreptul Uniunii Europene

Mai 2012

Jurisprudență

1

Mai 2012

Jurisprudență

Dreptul Uniunii Europene

I. În data de 2 mai 2012, Curtea de Justiție a Uniunii Europene („**CJUE**”) s-a pronunțat în Cauza C-406/10 cu privire la întinderea protecției juridice conferite de dreptul Uniunii Europene („**UE**”) programelor pentru calculator, în special dacă această protecție se extinde la funcționalitatea acestor programe și la limbajul de programare.

Premisa întrebării preliminare a fost un litigiu de pe rolul High Court of Justice (England & Wales) („**Instanța de trimitere**”) între SAS Institute Inc. („**SAS**”) și World Programming Ltd. („**WPL**”), având ca obiect o acțiune în contrafacere formulată de SAS pentru încălcarea drepturilor de autor asupra **programelor pentru calculator** și asupra **manualelor** referitoare la sistemul său informatic de baze de date.

În fapt, SAS, societate care dezvoltă software analitic, a dezvoltat un set integrat de programe pentru calculator care permite utilizatorilor să desfășoare o multitudine de operațiuni privind prelucrarea și analiza datelor, în special analize statistice („**Sistemul SAS**”). Componenta de bază a sistemului SAS - „**Base SAS**” - permite utilizatorilor să scrie și să ruleze propriile programe de aplicație în vederea adaptării sistemului SAS pentru prelucrarea datelor acestora (scripturi), folosind un limbaj specific Sistemului SAS („**Limbajul SAS**”). World Programming Ltd („**WPL**”) a considerat că exista o piață potențială pentru software alternativ, capabil să execute programe de aplicație scrise în Limbajul SAS motiv pentru care a achiziționat în mod legal copii ale versiunii didactice a programului creat de SAS, furnizate sub licență. Ulterior analizei, testării și studiului comportamentului programului creat de SAS, WPL a creat „World Programming System” („**WPS**”) prin **reproducerea funcționalității** programului creat de SAS, utilizând **aceiași limbaj de programare și același format de fișiere de date**. Din decizia de trimitere nu reiese că WPL ar fi avut acces la codul sursă al programului creat de SAS și că ar fi realizat decompilarea codului obiect al acestuia.

În considerarea celor de mai sus, CJUE a trebuit să stabilească mai întâi dacă **funcționalitatea unui program pentru calculator**, precum și **limbajul de programare și formatul fișierelor de date** utilizate în cadrul unui program pentru calculator în vederea exploatării anumitor funcții ale acestuia constituie **forme de exprimare a acestui program** și pot, prin urmare, să fie protejate prin dreptul de autor asupra programelor pentru calculator în sensul art. 1 alin. (2) din Directiva 91/250/CEE privind protecția juridică a programelor pentru calculator („**Directiva**

91/250”). Menționăm că această prevede asigură protecție **formelor de exprimare a unui program de calculator** cu excluderea ideilor și principiilor care se află la baza unui element al oricărui program pentru calculator.

În acest sens, CJUE a reținut faptul că potrivit jurisprudenței sale (*Hotărârea din 22 decembrie 2010, din 22 decembrie 2010, Bezpečnostní softwarová asociace, C-393/09*), obiectul protecției conferite de Directiva 91/250 vizează programul de calculator în toate formele sale de exprimare, precum **codul sursă și codul obiect** ale acestuia, care permit reproducerea sa în diferite limbaje informatice. Prin aceeași hotărâre, CJUE a statuat că interfața grafică cu utilizatorul nu permite reproducerea programului pentru calculator, ci constituie doar un element al acestui program prin intermediul căruia utilizatorii exploatează funcționalitățile programului respectiv.

În concluzie, CJUE a stabilit că nici **funcționalitatea unui program pentru calculator**, nici **limbajul de programare și formatul de fișiere de date** utilizate în cadrul unui program pentru calculator în vederea exploatării anumitor funcții ale sale, **nu constituie o formă de exprimare a acestui program și nu sunt, prin urmare, protejate prin dreptul de autor asupra programelor pentru calculator în sensul Directivei 91/250**. Totuși, în ceea ce privește limbajul SAS și formatul de fișiere de date ale SAS, potrivit CJUE, acestea pot totuși beneficia, ca opere, de protecția prin dreptul de autor în temeiul Directivei 2001/29/CE privind armonizarea anumitor aspecte ale dreptului de autor și drepturilor conexe în societatea informațională („**Directiva 2001/29**”), dacă sunt o creație intelectuală proprie autorului lor.

În al doilea rând, CJUE a trebuit să interpreteze prevederile art. 5 alin. (3) din Directiva 91/250 mai exact, să stabilească dacă o persoană care a obținut o copie sub licență a unui program pentru calculator poate, fără autorizarea titularului dreptului de autor asupra acestui program, să **analizeze, să studieze sau să testeze** funcționarea programului în vederea identificării ideilor și principiilor care stau la baza oricărui element al programului, atunci când efectuează acte acoperite de această licență, **într-un scop care depășește cadrul definit de aceasta**.

Potrivit CJUE, titularul dreptului de autor asupra unui program pentru calculator nu poate împiedica, prin invocarea contractului de licență, ca persoana care a obținut o licență să identifice ideile și principiile care stau la baza oricărui element al programului pentru calculator, atunci când aceasta: (i) efectuează actele pe care licența îi permite să le realizeze, precum și actele de încărcare și de rulare necesare utilizării programului pentru calculator și (ii) nu încalcă drepturile

exclusive ale titularului asupra acestui program. În plus, potrivit CJUE, nu se poate încălca dreptul de autor asupra programului pentru calculator atunci când, precum în speță, dobânditorul legal al licenței s-a limitat la analiza, la studiul și la testarea programului pentru calculator care face obiectul licenței pentru a reproduce funcționalitatea sa și nu a avut acces la codul sursă al acestuia.

În aceste condiții, în legătură cu această a doua reglementare interpretată, CJUE a stabilit că răspunsul este afirmativ cu condiția ca persoana care a obținut o copie sub licență a programului pentru calculator să nu încalce drepturile exclusive ale titularului asupra acestui program.

În fine, art. 2 lit. a) din Directiva 2001/29 recunoaște **dreptul exclusiv** al autorilor, în ceea ce privește operele lor, **de a autoriza sau de a interzice reproducerea**. În legătură cu această prevedere comunitară, CJUE a trebuit să stabilească dacă reproducerea, într-un program pentru calculator sau într-un manual de utilizare a acestui program, a anumitor elemente descrise în manualul de utilizare a unui alt program pentru calculator protejat prin dreptul de autor constituie o încălcare a dreptului de autor asupra acestui din urmă manual.

În primul rând, din decizia de trimitere reiese că manualul de utilizare a programului pentru calculator creat de SAS este o operă literară protejată de Directiva 2001/29, iar potrivit jurisprudenței anterioare a CJUE, diversele părți ale unei opere beneficiază de protecție în temeiul Directivei 2001/29 cu condiția ca acestea să conțină anumite elemente care sunt **expresia creației intelectuale proprii a autorului acestei opere**. În speță, cuvintele-cheie, sintaxa, comenzile și combinațiile de comenzi, opțiunile, valorile implicite, precum și iterațiile sunt compuse din cuvinte, din cifre sau din concepte matematice care, considerate separat, nu sunt, în sine, o creație intelectuală a autorului programului pentru calculator. Autorul își poate exprima spiritul creator în mod original numai prin alegerea, dispunerea și combinarea acestora.

În consecință, CJUE a stabilit că răspunsul la această întrebare este afirmativ în măsura în care, ulterior verificărilor efectuate de Instanța de trimitere, aceasta constată că reproducerea elementelor menționate constituie expresia creației intelectuale proprii a autorului manualului de utilizare a programului pentru calculator protejat prin dreptul de autor.

II. În data de 24 mai 2012, Curtea de Justiție s-a pronunțat în Cauza C-196/11 P cu privire la competența Tribunalului Uniunii Europene („**Tribunalul**”) și a Oficiului pentru Armonizare în cadrul Pieței Interne (mărci, desene și modele industriale)

(„OAPI”) în legătură cu punerea în discuție a validității mărcilor naționale susceptibile de a se opune înregistrării unei mărci comunitare.

În fapt, la 13 aprilie 2004, Racing-Live SAS („**RL SAS**”), careia i s-a substituit, în calitate de titular al mărcii solicitate, Global Sports Media Ltd („**GSM**”), a depus la OAPI o cerere de înregistrare marcă comunitară pentru o serie de produse și servicii (e.g. reviste, broșuri, cărți, comunicații și difuzare de cărți, organizare de concursuri pe internet; rezervarea de locuri pentru spectacole; toate aceste servicii referitoare la Formula 1):

Formula One Licensing BV („**FOL**”) a formulat opoziție la înregistrarea mărcii în cauză pentru motivul existenței unei mărci verbale internaționale și a două mărci verbale naționale pentru „F1”, precum și a unei mărci comunitare figurative cu privire la aceleași produse și servicii precum cele indicate în cererea de înregistrare depusă de RL SAS:

În drept, FOL și-a întemeiat opoziția, printre altele, pe art. 8 alin. (1) lit. (b) din Regulamentul (CE) nr. 40/94 al Consiliului din 20 decembrie 1993 privind marca comunitară („**Regulamentul nr. 40/94**”), potrivit căruia, la opoziția titularului unei mărci anterioare, se respinge înregistrarea mărcii solicitate atunci când, din cauza identității sau asemănării sale cu marca anterioară și din cauza identității sau asemănării produselor sau serviciilor pe care le desemnează cele două mărci, există un risc de confuzie pe teritoriul pe care este protejată marca anterioară; riscul de confuzie presupune riscul de asociere cu marca anterioară.

OAPI a respins opoziția FOL, constatând că nu există un risc de confuzie între marca solicitată de RL SAS și cele al căror titular era FOL. În plus, OAPI a precizat că semnul verbal „F1” este un element descriptiv în marca solicitată.

FOL a introdus la Tribunal o acțiune în anularea deciziei în litigiu. În 2011,

Tribunalul a respins acțiunea FOL și a confirmat decizia OAPI.

În continuare, FOL a formulat recurs la CJUE solicitând anularea hotărârii atacate, în susținerea căreia a invocat, printre altele, faptul că Tribunalul a suprimat în mod nelegal protecția rezervată mărcii verbale anterioare F1 și a încălcat astfel articolul 8 alin. (1) lit. (b) din Regulamentul nr. 40/94.

În soluționarea cauzei, CJUE a stabilit în primul rând faptul că **validitatea mărcilor naționale nu poate fi pusă în discuție în cadrul unei proceduri de opoziție la o cerere de înregistrare a unei mărci comunitare**, ci doar în cadrul unei proceduri de declarare a nulității inițiate în statul membru respectiv. Acest lucru rezultă din coexistența mărcilor comunitare și a mărcilor naționale care stă la baza sistemului instituit de Regulamentul 40/94, precum și din faptul că înregistrarea mărcilor naționale nu este de competența OAPI, iar controlul lor jurisdicțional nu este de competența Tribunalului.

În continuare, CJUE a stabilit că, într-adevăr, în cazul formulării unei opoziții împotriva înregistrării unei mărci comunitare, întemeiată pe existența unei mărci naționale anterioare, OAPI și, în consecință, Tribunalul sunt obligate să verifice în ce mod publicul relevant percepe semnul identic cu această marcă națională în marca solicitată și să aprecieze, dacă este cazul, gradul caracterului distinctiv al acestui semn. Totuși, aceste verificări au însă limitele lor, în sensul că **nu pot conduce la constatarea lipsei caracterului distinctiv al unui semn identic cu o marcă națională înregistrată și protejată**, din moment ce o astfel de constatare ar aduce atingere mărcilor naționale identice cu un semn considerat ca fiind lipsit de caracter distinctiv, întrucât înregistrarea unei astfel de mărci comunitare ar constitui o situație care poate elimina protecția națională a acestor mărci.

Potrivit CJUE, pentru a nu încălca Regulamentul nr. 40/94, trebuie recunoscut un anumit grad de caracter distinctiv al unei mărci naționale invocate în susținerea unei opoziții la înregistrarea unei mărci comunitare. Or, în speță, Tribunalul a apreciat că semnul „F1”, identic cu mărcile naționale ale FOL, este **generic, descriptiv și lipsit de orice caracter distinctiv**, astfel punând în discuție validitatea mărcilor anterioare în cadrul procedurii de înregistrare a mărcii comunitare și încălcând art. 8 alin.(1) lit. (b) din Regulamentul nr. 40/94.

În aceste condiții, CJUE a considerat că este întemeiată susținerea FOL potrivit căreia hotărârea atacată este afectată de o eroare de drept și, în consecință, a anulat, pentru acest motiv, hotărârea atacată și a trimis cauza Tribunalului.

Autor

cornelia.tabirta@tuca.ro